



СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)
Спеціальність – 033 «Філософія»
Рік навчання 1, семестр 2,
Форма навчання денна, вечірня, заочна
Кількість кредитів ЄКТС 4
Мова викладання українська

Лектор курсу

Максюта Микола Єгорович, д. філос. н., професор

Контактна інформація
лектора (e-mail)

Кафедра філософії та міжнародної комунікації,
корпус. 3, к. 125, тел. 5278150
e-mail maksuta@nubip.edu.ua

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни «**Методологія філософських досліджень**» - на засадах висвітлення генезису філософських методів, як форм раціоналізації типів філософування (форм «здійснення» мислення) переспрямування мислення суб'єкта навчання на активне освоєння потенційних можливостей творчості особистості у предметно філософськи визначеній системі людиностверджувальності світовідношення.

Завдання дисципліни полягає наданні здобувачами наукового ступеня «доктор філософії» (PhD) знань про проблематику методології філософських досліджень, як присутню складову філософії, - шлях формування методологічної та світоглядкової культури оволодіння *знанням* загальної картини пізнавальної діяльності, раціонально обґрунтованими способами логічного, критичного мислення, *навичками* вибору максимально адекватної завданням конкретного пошуку науково-дослідницької методології, *уміннями* оптимального формування і творчої реалізації наукового методу в сучасних надскладних реаліях наукових досліджень та в цілому життєвих, громадянських компетентностей особистості молодого науковця.

Дисципліна «**Методологія філософських досліджень**» забезпечує ряд **загальних і спеціальних компетентностей**, передбачених освітньо-науковою програмою «Філософія». Серед них:

ІК (Інтегральна компетентність). Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері філософії, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК3. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК4. Здатність розробляти проєкти та управляти ними.

ЗК5. Здатність розв'язувати комплексні проблеми філософії на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗКу6. Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу текстів, здатність оперативно опрацювати значні масиви інформації, генералізувати їх в загальну смислову структуру, виявляти слабкі місця, логічну чи смислову уразливість аргументації.

ЗКу8. Вміння формувати дослідницьке поле власного наукового дослідження у відповідності до сучасної парадигми наукового знання.

СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філософії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей.

СК3. Здатність застосовувати методи філософського і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

СК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері філософії, оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку філософії.

СК6. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері філософії, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СКу7. Знання предметної області філософії та розуміння сутності професійної діяльності, вміння об'єктивно та неупереджено викладати основні проблеми філософії.

СКу8. Здатність до інтерпретації та узагальнення текстів, володіння текстологічною культурою філософа.

СКу9. Здатність виявляти та пропонувати шляхи вирішення соціально-філософських, антропологічних, інвайроментальних проблем.

СКу10. Вміння вести науково-дослідницьку діяльність у сфері філософії та дотичних до неї дисциплін індивідуально та в науково-дослідних групах (колективах).

СКу11. Здатність критично осмислювати події та явища сучасного життя, використовувати філософську рефлексію для формування власної світоглядної позиції, усвідомлювати моральну відповідальність за результати власної наукової діяльності, вміння використовувати філософські знання для роз'яснення глобальних проблем сьогодення.

Вивчення дисципліни «**Методологія філософських досліджень**» забезпечує також ряд програмних **результатів навчання** передбачених освітньо-науковою програмою «Філософія». Серед них:

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської

думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії.

РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів.

РН5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН6. Глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці.

РН8. Розробляти та реалізовувати наукові та інноваційні проекти, які дають можливість створити нове цілісне знання та професійну практику і розв'язувати значущі наукові проблеми філософії з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів.

РНy13. Знання основних тенденцій розвитку науки й наукових досліджень у сучасному світі. Знання та розуміння генезису розвитку філософської думки. Вміння та навички виокремлювати на підставі знання напрямів і течій історії філософії актуальних соціально-філософських проблем та здійснення їхнього аналізу.

РНy14. Знання та розуміння закономірностей і підстав розвитку світогляду та образу людини у різних соціокультурних та цивілізаційних середовищах та вміння пропонувати шляхи вирішення соціально-філософських, антропологічних, інвайроменталістських проблем відповідно до запитів сьогодення.

РНy15. Вміння та навички ведення науково-дослідницької діяльності у сфері філософії та дотичних до неї дисциплін індивідуально та в науково-дослідних групах (колективах). Вміння та навички налагодження наукової взаємодії з дослідниками, які мають власну світоглядну позицію та толерантне ставлення до інакодумства.

РНy17. Вміння та навички критичного аналізу подій та явищ суспільного життя, використання філософської рефлексії для формування власної світоглядної позиції, усвідомлення моральної відповідальності за результати власної наукової діяльності. Вміння та навички корелювання досягнення філософської думки з природничими, політичними, етичними знаннями.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції / лабора торні,)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
1. Історико-філософський дискурс філософсько-дослідницьких методологій.	1/3	Методолого-філософські знання та зміцнення гуманістичних засад демократичної критики. Розуміння місця і значення курсу «Методологія філософських досліджень» у системі філософських дисциплін та у педагогічному процесі, його предмета, структури, значення, функцій, ролі у поглибленні	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми	5

		саморефлексії української філософії; як засобу формування методологічної й світоглядкової культури молодих науковців; як чинника деідеологізації філософії в умовах духовного відродження України.	(письмово, на вибір). Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	2
2. Філософські методи Античної філософії.	1/3	Розуміння науки як єдиної, нерозчленованої дисципліни та методолого-філософських рецесій філософсько-наукових досліджень наукових методів у філософії Античності.	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір).	5
			Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	2
3. Середньовіччя та Відродження у вимірах філософських методів.	1/3	Розуміння філософії Середньовіччя як «філософії слова», постулювання віри як рушійної сили філософського мислення.	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір).	5
			Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	2
4. Філософська методологія Нового часу.	1/3	Знання методологічних ідеалів емпіризму та раціоналізму, зокрема, методології філософських досліджень Ф. Бекона та обґрунтування необхідності узгоджень науки і влади, як основної зорієнтованості першої до другої. Розуміння філософських засад методу сумніву та чинника «світла розуму» Р. Декарта як прийомів обґрунтування достовірності знання. Освоєння методолого-філософських відмінностей між античним скепсисом та сумнівами Р. Декарта і т. д.	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір).	5
			Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	2

<p>5. Співвідношення методів філософії та природознавства у дослідженнях І. Канта та Г. Гегеля.</p>	<p>1/3</p>	<p>Знання творчості І. Канта як відновлення наукового значення та практичної доцільності методологічних і моральних засад філософії. (А також Ф. Шеллінг про подолання критичною філософією І. Канта методичного анархізму та обґрунтування нового рівня методологічної культури. Відмінності від філософії суб'єкта (Р. Декарт, Г. Лейбніц) філософування Й.Г. Фіхте як осягнення Я в статусі незалежної від жодного субстрату чистої діяльності; тлумачення індивідуального Я та його знання як абсолютного (Бога), як істинного Самого-по-собі. Метод антропологічної діалектики Л. Фейєрбаха та його критика діалектичного методу Гегеля. Гносеологічна евристичність ідеї єдності матерії та руху (теорія фотонів), матерії та її властивостей Гегеля. Ідея Гегеля «наповненості» матерією простору і часу – «програма» новітніх наукових досліджень).</p>	<p>Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір).</p> <p>Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.</p>	<p>5</p> <p>2</p>
<p>6. Некласична філософська методологія.</p>	<p>2/3</p>	<p>Розуміння особливостей домінування емпіризму у природознавстві XVIII-XIX ст. (О. Конт, В. Вевелл, Дж. Ст. Мілль); смислу методології наукових досліджень.</p>	<p>Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір).</p> <p>Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.</p>	<p>5</p> <p>2</p>
<p>7. Плюралізм постнекласичної філософської методології.</p>	<p>2/3</p>	<p>Освоєння панорами методолого-філософських досліджень західноєвропейської філософії другої пол. XX ст.: конституювання плюральності, як історичного блага. Переорієнтація завдань філософій та методологій від трансцендентального обґрунтування до внутрішнього аналізу й висвітлення даної констеляції.</p>	<p>Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір).</p> <p>Опрацювання визначених темою питань</p>	<p>5</p> <p>2</p>

			та усна доповідь.	
8. Формально-прагматичний метод теорії комунікативної дії.	2/3	Освоєння етики дискурсу К.-О. Апеля як дійового обґрунтування демократії на засадах цінності свободи, рівності й поваги. «Трансформація філософії» К.-О. Апеля та універсалістська макроектика дискурсу як етика комунікативного розуму. Тематизація методології філософських досліджень К.-О. Апеля: «прагматичне граничне обґрунтування (Letzte Gruendung) моральних належностей»; «пояснення-розуміння»; «форми раціональності – сциентистська, технологічна, герменевтична, етична»; «застосування етики дискурсу до соціальних систем сучасного суспільства». Постмодерн і методологічна обмеженість філософії свідомості. Комунікативна філософія кінця ХХ-поч. ХХІ ст.: (суб'єкт-об'єктної) свідомості до некласичної парадигми філософії мовної комунікації (К.-О. Апель, Ю. Хабермас).	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір). Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	5 2
9. Філософський Постмодерн у науково-методологічних реценціях.	2/3	Знання історичної долі постпозитивістських методологій (П. Фейерабенд, С. Тулмін). Методологічні концепти К. Поппера, Т. Куна, І. Лакатоса. Злети й занепади постпозитивістської філософсько-методологічної програми. Методологічний статус західної еволюційної епістемології кінця ХХ ст.	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір). Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	5 2
10. Методологія філософських досліджень і філософсько-методологічні засади аграрних наук.	2/3	Знання структури і специфіки аграрних наук у сучасних філософсько-наукових вимірах. Філософсько-методологічні дослідження науково-онтологічної проблематики: системний характер об'єкта аграрних наук як єдності «штучного» та «природного». Методолого-методичні проблеми поліваріантності аспектів агровиробництва як об'єктно-	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір).	5 2

	предметні корелятиви агродосліджень.	Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	
Всього			70
Екзамен		Теоретичні питання	30
Всього за 1 семестр			100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

<i>Політика взаємодії:</i>	Курс передбачає індивідуальну та групову форми роботи; атмосфера у навчальному середовищі є дружньою, відкритою до творчості та дискусій.
<i>Політика щодо академічної доброчесності:</i>	При підготовці до семінарських занять (підготовці доповідей, написанні рефератів, повідомлень, оформленні презентацій та ін. індивідуальних дослідницьких завдань) не допустимо порушення академічної доброчесності (див. https://nubip.edu.ua/node/12654 «Положення про академічну доброчесність в НУБіП України»)
<i>Політика щодо відвідування:</i>	Відвідування навчальних занять є обов'язковим. Пропущені навчальні заняття повинні бути відпрацьовані на індивідуальних консультаціях за узгодженням із викладачем.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання Екзамена
90-100	Відмінно
74-89	Добре
60-73	Задовільно
0-59	незадовільно